

**Mottaksløsninger for
oppfisket avfall i havner
(Fishing for Litter 2.0)**

Forprosjekt 2024/2025 – Sluttrapport

Rapporttittel

Mottaksløsninger for oppfisket avfall i havner (Fishing for Litter 2.0)

Rapport nr.

1100

Dato

01.12.2025

Antall sider

27

Oppdragsgiver

Handelens Miljøfond

Oppdragsgivers referanse

14670

Prosjektleder

Hilde Rødås Johnsen

Kvalitetskontroll

Carl Höjmann

Forfatter(e)

Hilde Rødås Johnsen, Audun Narvestad, Vilma Havas, Niclas Risvoll

Fotograf omslagsbilde

Unsplash

Sammendrag

Rapporten oppsummerer gjennomføring og resultater i prosjektet Mottaksløsninger for oppfisket avfall i norske Havner (Fishing for Litter 2.0), finansiert av Handelens Miljøfond.

© SALT Lofoten AS, Rapporten kan kun kopieres i sin helhet. Kopiering av deler av rapporten eller gjengivelse på annen måte er kun tillatt etter skriftlig samtykke fra SALT.

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Bakgrunn	4
1.1 Nye krav til mottaksløsninger i havner	4
2. Om prosjektet	5
2.1 Prosjektmål	5
2.2 Prosjektpartnere	6
2.3 Finansiering	6
2.4 Miljøeffekter	6
3. Kunnskapsinnhenting og dialog med aktører	7
3.1 Webinar	8
3.2 Dialogmøter	11
3.3 Løsninger for avfallskvitteringer	11
4. mottaksløsninger i havn - Modellutvikling	12
4.1 Løsninger for avfallsinnsamling og mottak i havn	13
4.2 Modell for kostnadsfordeling og finansiering	15
4.2.1 Forretningsmodell	16
4.3 Modell for rapportering og datainnsamling	17
4.4 Tilrettelegging for ombruk og materialgjenvinning	18
5.0 test av mottaksløsninger	18
5.1 Tilrettelegging av testmottak i utvalgte havner	19
5.1.1 Informasjon og merking	20
5.1.2 Utforming og etablering av mottak for oppfisket avfall og utrangert fiskeutstyr	20
5.1.3 Ansvarsfordeling og samarbeidsavtaler	21
5.2 Uttesting	22
5.2.1 Oppfølging, evaluering og rapportering	24
6. Plan for videreføring	24
Vedlegg	25

1. BAKGRUNN

Fishing for Litter (FFL) ble etablert som en nasjonal prøveordning i tre norske havner i 2016, initiert og finansiert av Miljødirektoratet. Ordningen er en miljødugnad som inviterer norske fiskefartøy til å bidra i oppryddingen av marin forsøpling til havs, og hvor fiskefartøy kan levere oppfisket avfall gratis. I denne perioden er ordningen utvidet til 11 norske havner, og ca 120 deltakerfartøy, og har tatt imot og håndtert mer enn 1600 tonn oppfisket avfall fra norske fiskefartøy. Ordningen er administrert av SALT som har samarbeidet med havner, mottak og avfallsaktører langs kysten om gjennomføringen, og med Nofir om gjenvinning av resirkulerbart fiskeriavfall. Ordningen har siden 2018 vært finansiert via Miljødirektoratets tilskuddsordning for tiltak mot marin forsøpling. Ved innføring av nytt Skipsavfallsdirektiv (EU 2019/883) har ordningen vært foreslått utfaset, og det er ikke lagt til rette for en utvidelse av antall havner i ordningen etter 2020. F.o.m. 2026 er Fishing for Litter ikke lenger videreført i forslag til statsbudsjett.

1.1 Nye krav til mottaksløsninger i havner

EUs Skipsavfallsdirektiv (EU 2019/883) er implementert i norsk lov gjennom en endring i Forurensningsforskriftens kapittel 20 fra oktober 2023. Forskriften stiller krav til mottaksordninger for avfall fra skip i norske havner, inkludert for oppfisket avfall, og som også tilrettelegger for ombruk og materialgjenvinning (§ 20-5). Mottaksløsninger skal finansieres via et generelt avfallsgebyr som havna skal beregne og fastsatte, og som kan innkreves fra fiskefartøy uavhengig av om fartøyet leverer avfall eller ikke, såkalt «vederlagsfri levering». Direktivet stiller samtidig krav til norske myndigheter om rapportering av oppfisket avfall, og krav om utstedelse av avfallskvittering til fiskefartøy. Høsten 2024 sendte Miljødirektoratet i tillegg ut på høring forslag til en produsentansvarsordning for fiskeredskaper i plast.

Det er i den forbindelse behov for løsninger som effektivt ivaretar krav til mottak og rapportering av avfall fra fiskefartøy, samtidig som flåtens behov for tilpassede og enhetlige leveringsløsninger ivaretas.

2. OM PROSJEKTET

2.1 Prosjektmål

Prosjektet har hatt som mål å utvikle og initiere en modell for hvordan en mottaksløsning etter mal fra dagens FFL prøveordning kan implementeres og gjennomføres i norske havner. Prosjektet er gjennomført som et forprosjekt i tett samarbeid med organisasjonene Norske havner og Norges Fiskarlag, og skal tilrettelegge for en trinnvis utbygging. Modellen skal ivareta krav til mottaksløsninger, registrering og behandling av oppfisket avfall fra fiskefartøy i henhold til ny forskrift, og etablere grunnlag for en "beste-praksis" for håndtering av oppfisket avfall i havner. Herunder for:

- Mottaksløsninger og infrastruktur
- Avfallsbehandling og gjenvinning
- Registrering og rapportering av oppfisket avfall
- Forebyggende innsats

Delmål

Prosjektet har i tillegg følgende delmål:

- Videreføre FFL-prøveordningens fokus på bevisstgjøring, forebygging, data- og kunnskapsinnhenting for framtidig avfallsreduksjon (mindre forsøpling fra fiskeri).
- Videreføre oppfølging og veiledning av havner i forhold til mottaksløsninger for oppfisket avfall.
- Bidra til forutsigbare leveringsløsninger og kostnader for havner og fartøy.
- Forebygge forsøpling til miljøet og tilrettelegge for utvidet rapportering på nasjonalt nivå.
- I samarbeid med Norske havner og Norges Fiskarlag integrere satsningen hos næring og aktører for å sikre løsninger i tråd med brukernes behov.

Modell for gjennomføring, løsninger for finansiering, og implementering er viktige forhold som skal avklares i dette forprosjektet. I tillegg vil avgrensninger opp mot ny produsentansvarsordning for utrangerte redskaper fra fiskeri bli undersøkt.

Målgruppen for prosjektet har vært havner med krav om mottaksløsninger for oppfisket avfall i henhold til forurensningsforskriftens kapittel 20 (ca. 600 havner totalt) og tilknyttede fiskefartøy.

2.2 Prosjektpartnere

Prosjektet har vært ledet av SALT som har solid kompetanse innen marin forsøpling og fiskeri, og erfaring fra drift av store ryddeprogrammer i sjø og på land. SALT har utviklet og driftet dagens FFL ordning fra 2016 og frem til i dag, og administrerer i tillegg ryddeprogrammet Rydd i Tide på oppdrag fra Handelens Miljøfond. SALT innehar et bredt nettverk av aktører innen flåte, havner og avfallshåndtering, og har god innsikt i praktiske utfordringer for hav og landsiden knyttet til håndtering, levering, mottak og avfallsbehandling av oppfisket avfall. SALT inngår også i et internasjonalt nettverk av FFL koordinatorene i regi av KIMO. Med kontorer langs store deler av kysten er SALT sentralt plassert for å følge opp havner i hele landet.

Prosjektpartnerne Norske havner og Norges Fiskarlag representerer havner og fartøy langs hele kysten, og har hatt en viktig rolle i å bidra til praktiske avklaringer, kommunikasjon med aktører og forankring av prosjektet. Norske Havner representerer rundt 60 havner langs kysten og arbeider bl.a. for å styrke havnenes konkurranseevne og utvikling. Norges Fiskarlag organiserer fartøy og mannskap i alle segmenter av fiskeflåten og har medlemmer langs hele norskekysten.

2.3 Finansiering

Handelens Miljøfonds har gjennom søknadsordningen for forebygging av plastforsøpling innvilget tilskudd tilsvarende 50 prosent av projektkostnadene. Resterende finansiering er dekket inn gjennom et innvilget prosjekt fra FHF - Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering. FHF prosjekt 902006 *Mottaksløsninger for oppfisket avfall i norske havner*, kompletterer gjeldende prosjekt, og kan ansees som et hovedprosjekt. Prosjektet bidrar med inndekning av egeninnsats, samt tilrettelegger for uttesting av mottaksløsninger over tid, og evaluering av en beste praksis for mottaksløsninger. Rapportfristen er som følge av dette forskjøvet fra 20. juni til 1. desember 2025 for å tilrettelegge for en utvidet testperiode. Frist for ferdigstilling av FHF prosjektet er 1. desember 2026.

2.4 Miljøeffekter

Prosjektet har hatt som mål å bidra til følgende miljøeffekter:

- Forebygge forsøpling til havmiljøet gjennom gode mottaksløsninger og økt kunnskap (*Høy sannsynlighet*)
- Holdningsendring og forebygging som grunnlag for redusert framtidig forsøpling fra fiskeri (*Høy sannsynlighet*)
- Fjerne plast fra havet (*Høy sannsynlighet*)
- Forebygge mikroplast og spøkelsesfiske fra tapte fiskeredskaper (*Høy sannsynlighet*)
- Utvikle en beste praksis for håndtering av oppfisket avfall i havner (*Høy sannsynlighet*)

Bærekraftseffekter inkluderer tilrettelegging for økt gjenvinning av oppfisket avfall og utrangert fiskeutstyr. Videre å bidra til holdningsendringer i næringen, styrke insentiver for avfallsinnsamling og redusere fremtidig forsøpling. Dette ved å tilrettelegge for å videreføre erfaringer og fokus på forebygging og bevisstgjøring fra FFL prøveordningen. Erfaringer fra prøveordningen viser at slike tiltak har hatt en betydelig effekt. Ordningen har samtidig bidratt til å fjerne opptil 240 tonn forsøpling årlig fra havet, hovedsakelig plastavfall koblet til fiskerinæringen. Videreutvikling av mottaksløsninger vil videreføre og forsterke oppryddingstakten uten forventede økte klimautslipp da mottaksløsninger etableres ved lokasjoner der det er naturlig for fartøy å legge til kai, og bidra positivt til forebygging og holdningsendring. I tillegg til å øke antall fartøy som deltar i opprydding av oppfisket avfall, tilrettelegger utvikling av en modell for mottaksløsninger også for rydding i nye områder langs kysten.

Prosjektet tilrettelegger også for økonomisk bærekraft gjennom fokus på standardiserte og effektive mottaksløsninger for oppfisket avfall i norske havner, med mål om å redusere kostnader for både havner og fiskerinæringen. En effektiv logistikk vil kunne gi tids- og kostnadsbesparelser og potensielt øke verdien av materialer nedstrøms som følge av forbedret sortering i havn. Et mer standardisert system for avfallsbehandling i alle fiskerihavner vil bidra til forutsigbare kostnader for alle aktører og styrke etterlevelsen av lovpålagte krav. En viktig effekt av prosjektet er å informere aktører om oppdaterte krav for avfallshåndtering på en oversiktlig måte, for å effektivisere overgangen til et nytt system og etterlevelsen av nye krav implementert gjennom Skipsavfallsdirektivet (se kapittel 3).

3. KUNNSKAPSINNHENTING OG DIALOG MED AKTØRER

I denne delen av rapporten beskrives gjennomføringen av aktivitet 2 i prosjektplanen. Tett dialog med berørte havner og aktører, helt fra kaikanten og opp til forvaltningsnivå, har vært prioritert som grunnlag for informasjonsdeling, kunnskapsinnhenting og for å utarbeide løsningsforslag for en mottaksmodell for oppfisket avfall i norske havner. Prosjektet har videre vært bredt forankret hos havner og i næringen gjennom deltakelse fra organisasjonene Norske Havner og Norges Fiskarlag. Samlet har dette bidratt til kommunikasjon, forankring og innspill til løsningsmodell for mottak av oppfisket avfall i havner.

3.1 Webinar

Kunnskapsinnhenting og dialog med havner, fartøy, avfallsaktører, produsentansvarsaktører og myndigheter har vært særlig vektlagt som grunnlag for å utvikle funksjonelle løsningsmodeller for mottak. Som et ledd i dette ble det gjennomført et webinar (16.10.2024) i samarbeid med de to partnerorganisasjonene med mål om å informere aktører langs hele verdikjeden om hvordan nye krav til mottaksløsninger og generelt avfallsgebyr vil påvirke deres virksomhet, samt å diskutere hvordan erfaringer fra FFL prøveordningen kan bidra til best mulige løsninger for håndtering av oppfisket avfall, inkludert for levering, mottak, avfallsbehandling, gjenvinning og rapportering. Webinaret fokuserte på krav til mottak og gebyrfinansiering jfr Forurensningsforskriftens kap 20, praktiske utfordringer ved mottak av oppfisket avfall for havner og fartøy, og innspill til framtidige løsninger. Som et resultat ble viktige praktiske problemstillinger knyttet til krav om avfallskvittering ved levering løftet videre opp i et påfølgende dialogmøte med sektormyndigheter; Kystverket, Sjøfartsdirektoratet og Miljødirektoratet i samarbeid med Norske Havner og SALT, som beskrevet i kapittel 3.3.

Miljødirektoratet som ansvarlig forvaltningsmyndighet bidro i webinaret 16.10.24 med å informere om hva nye krav til mottaksløsninger for oppfisket avfall og gebyrfinansiering innebærer i praksis for havner og fiskefartøy, presentere nytt regelverk og svare på spørsmål fra aktørene. Herunder:

- Havnens plikt til å tilrettelegge mottaksløsninger for oppfisket avfall, som også tilrettelegger for ombruk og gjenvinning.
- Innføring av et generelt avfallsgebyr for fiskeflåten.

Miljødirektoratet informerte videre om Statsforvalterens rolle som tilsynsmyndighet og ansvarlig for godkjenning av avfallsplaner i havner, og om muligheten for å kontakte disse ved behov for praktiske avklaringer. Norske Havner og Norges Fiskarlag bidro videre begge med sine perspektiver på mottaksløsninger og gebyr, mens representanter fra havne- og flåtesiden bidro med erfaringer og utfordringer «sett fra kaikanten».

WEBINAR

Microsoft Teams

Mottaks- løsninger i havn

Målet med webinaret er å informere aktører langs hele verdikjeden om hvordan nye krav til mottaksløsninger og gebyr vil påvirke deres virksomhet, og å diskutere hvordan erfaringene fra prøveordningen Fishing for Litter kan bidra til optimale løsninger for håndtering av oppfisket avfall - både for levering, mottak, avfallsbehandling, gjenvinning og rapportering.

Send gjerne spørsmål og innspill i forkant av webinaret hvis det er noe spesifikt dere ønsker skal bli diskutert, til hilde@salt.nu.

16. OKTOBER 2024

Program 09:00–12:00

- 09:00–09:05 Introduksjon og velkommen
- 09:05–09:35 Nye krav til mottaksløsninger for oppfisket avfall i havn og gebyrfinansiering – Hva innebærer dette i praksis for havner og fiskerfartøy – Miljødirektoratet
- 09:35–09:55 Havnenes perspektiv på mottaksløsninger og gebyr – Norske havner
- 09:55–10:15 Fiskernes perspektiv på mottaksløsninger og gebyr – Norges Fiskarlag
- 10:15–10:25 Pause
- 10:25–10:45 Fishing for Litter som mal for nye mottaksløsninger? – SALT
- 10:45–10:55 Erfaringer & utfordringer sett fra kanten – Innspill fra havnerepresentant #1
- 10:55–11:05 Erfaringer & utfordringer sett fra kanten – Innspill fra havnerepresentant #2
- 11:05–11:15 Erfaringer & utfordringer sett fra kanten – Innspill fra flåterepresentant
- 11:20–11:50 Spørsmål og diskusjon
- 11:50–12:00 Avslutning og veien videre

Les mer ↓

Spørsmål dere er velkommen til å tenke på allerede nå, og som vi kommer til å stille under webinaret:

Hvilke utfordringer og muligheter ser/opplever dere med den praktiske gjennomføringen av nytt regelverk?

- For eksempel knyttet til: tilrettelegging av mottak, avfallskvittering, gebyrinnkreving, levering og videre avfallshåndtering, ombruk og gjenvinning, annet?

Hvordan ser en «beste praksis» for mottak, gebyrinnkreving og rapportering ut?

- Sett fra henholdsvis fiskerflåten, havnenes og avfallsaktørenes ståsted.

Veiledende spørsmål for å tenke på faktorer som bidrar til «beste praksis» - gjennomføring:

- I hvilken grad fungerer nytt avfallsgebyr som et insentiv for å ta oppfisket avfall på land?
- Hvordan kan oppfisket avfall best sorteres for en optimal avfallshåndtering, og tilrettelegges for ombruk og gjenvinning?
- I hvilken grad bør standardisering av avfallsløsninger i havn være et mål?
- Ser man noen fordeler ved at havner samarbeider om å tilby standardiserte mottaksløsninger, f.eks etter mal fra Fishing for Litter?
- Interesse for å delta i et samarbeid om utvikling og testing av mottaksløsninger etter mal fra prøveordningen Fishing for Litter.
- Hva med de utrangerte redskapene? Kan og bør mottak for oppfisket avfall og utrangerte redskaper samordnes – eller vil det være behov for å holde disse to fraksjonene adskilt for optimal registrering og sirkulære løsninger?

Bilde 1 og 2. Program for webinar 16.10.24 om mottaksløsninger i havn. Illustrasjon: SALT

Webinaret samlet 71 deltakere fra havner, kommuner, fartøy, avfallsaktører, statsforvaltere og Miljødirektoratet m.fl. En fullstendig deltakerliste ligger som vedlegg til denne rapporten.

Norske Havner, Norges Fiskarlag og SALT presenterte i webinaret arbeidet med å utarbeide forslag til en modell for organisering av mottaksløsninger i havn som ivaretar kravene i nytt regelverk (Skipsavfallsdirektivet, Forurensningsforskriften kap 20.) til mottak av oppfisket avfall, med mål om at havner enkelt skal kunne implementere en slik modell som en del av sine avfallsløsninger i havna. Forut for webinaret var prosjektet også presentert av SALT under Norske Havners fagkonferanse i

Narvik 16.–18. april 2024, og under Kyst- og Havnekonferansen i Honningsvåg 18.–19. september 2024. Webinaret samlet en rekke innspill som er tatt med i den videre utviklingsprosessen og fulgt opp i videre dialog med havner og brukere. Innspill til løsningsmodell fremkommet gjennom webinaret 16.10.24 er oppsummert i Tabell 1.

Tabell 1. Innspill til mottaksmodell fremkommet i webinar 16.10.24

Tema	Innspill
Leveringsløsninger i havner	- Samkjørte systemer må gjelde likt over hele landet. - Havnene må kunne tydeliggjøre overfor flåten hvilket mottakstilbud de har (via Barentswatch eller andre løsninger). - Store leveranser/fraksjoner må forhåndsinnmeldes i god tid. - Differensiering av løsninger ut fra størrelse på havn (ulike standarder/utvalg av fraksjoner for ulike størrelser av havner)? - Hvordan samordne henting/levering ved flere leveringspunkter per havn? - Behov for fleksible løsninger for små fartøy. - Behov for tettere mottaksnett enn i dag, spesielt for små fartøy. - Utrangerte redskaper bør leveres til utstyrsleverandører i havna? - Det bør være sømløs levering og faktureringsflyt i havna. - Relevant å se til danske leveringsløsninger i forhold til fraksjoner. - Behov for enkle, ubyråkratiske leveringssystemer som stimulerer til levering. - Mottak må ikke gå på bekostning av eller hindre havnenes kjerneoppgaver. - Hvem bør ha, og hvordan kan det gis tilgang til containere? (App eller andre løsninger?) - Definisjon på havneeeier - muligheter for samarbeid mellom flere aktører?
Løsninger for avfallskvittering	- Havna skal gi fartøy kvittering, og fartøyet skal deretter kvittere inn i SSN. - Større fartøy skal også rapportere levering via SNN. - Dagens SSN er ikke tilstrekkelig klargjort for kvittering. Ny versjon er under utforming (Kystverket), men behov for å se på kvitteringsløsning.
Videreføring av erfaringer fra FFL	- Miljødiplom er viktig. - Dagens FFL løsninger er underfinansiert. - Viktig å avklare: Skal FFL i framtiden komme <i>i stedet for</i> eller <i>i tillegg til</i> et driftsbasert avfallssystem i havna?
Gebyrløsninger	- Samordnet gebyrrinnkreving ved flere anløp i havn innenfor samme «besøk». - Lik gebyrsats mellom havner. - Kostnadsfordeling mellom store og små havner. - Forholdsmessig dyrere å ta imot i små havner? - Grønn rabatt i gebyrsystemet – hvilken påvirkning kan dette få for FFL? - Fakturering for mengder «ut over naturlig avfallsproduksjon» jfr. forskrift – hvordan samordne dette med FFL? - Gebyrnivået til fartøy må stå i forhold til f.eks. husholdningers kostnader til å levere avfall.
Innsamling og sortering av avfall	- Miljøregnskap vil kreve adskilte fraksjoner. - Det må være insentiver for å levere oppfisket avfall pga ekstraarbeid. - Kostnadskrevende å tilrettelegge for sortering. Avstand til avfallsaktør påvirker fraktkostnader/sorteringskostnader. - Hensiktsmessig å ikke tilby alle typer sortering, men eventuelt sette ut containere etter behov ved innmelding av avfall? (ved fraksjoner utenom «det vanlige») - Samsvar mellom sortering på land og ombord. - Tilrettelegge for mer gjenbruk. Kan oppfisket fiskeritstyr som er brukbart tilbys aktører for ombruk (f.eks. trålkuler)? - Relevant å se til danske leveringsløsninger i forhold til fraksjoner. - Havnenes krav om å tilrettelegge for sortering jf. Forurensningsforskriftens kap. 20 må sees opp mot krav til utsortering og materialgjenvinning i avfallsforskriften kap. 10a.

Samlet har prosjektet gjennom disse aktivitetene bidratt til å sette behov og løsninger for velfungerende mottaksløsninger på dagsordenen hos relevante aktører og myndigheter. Videre bidratt til økt kunnskap og forståelse for nytt regelverk hos havner og rederier, samt identifisert praktiske utfordringer for gjennomføring. Dette er et viktig utgangspunkt for framtidig implementering av løsninger. De praktiske problemstillingene knyttet til løsninger for avfallskvitteringer som ble løftet frem i webinar 16.11.24 er fulgt opp i dialog med ansvarlige myndigheter og organisasjoner som beskrevet i kapittel 3.3. Havner med interesse i å inngå i utvikling og uttesting av mottaksløsninger i 2025 ble i webinar 16.11.24 oppfordret til å ta kontakt, og er fulgt opp i påfølgende dialogmøter.

3.2 Dialogmøter

Møter er gjennomført enkeltvis med utvalgte havner og aktører for å innhente praktiske erfaringer knyttet til avfallshåndtering, kartlegge dagens praksis i havner, innhente informasjon om kostnader og gebyrberegning, drøfte forslag til mottaksmodell og invitere havner til å delta i uttesting. Dialogmøter er gjennomført med følgende havner og havneiere gjennom prosjektet; *Båtsfjord Havn, Loppa Kommune, Skjervøy Kommune, Mørenot avd. Skjervøy, Hammerfest havn, Rørvik havn, Vågan Havnevesen, Lofoten Havn, Brønnøy Havn, Bremanger Havn* (se kapittel 4). I tillegg til ovennevnte er relevante problemstillinger og muligheter knyttet til koordinering av mottak for oppfisket avfall og kommende produsentansvarsordning (EPR) for fiskeredskaper i plast identifisert gjennom dialog med ett etablert produsentansvarsselskap (PROFA), og gjennom deltakelse i offentlig høringsmøte 21.11.24 om det kommende produsentansvaret i regi av Miljødirektoratet. Videre i innledende dialog med avfall og gjenvinningsaktører i forhold til nedstrømsløsninger, se kapittel 4.4.

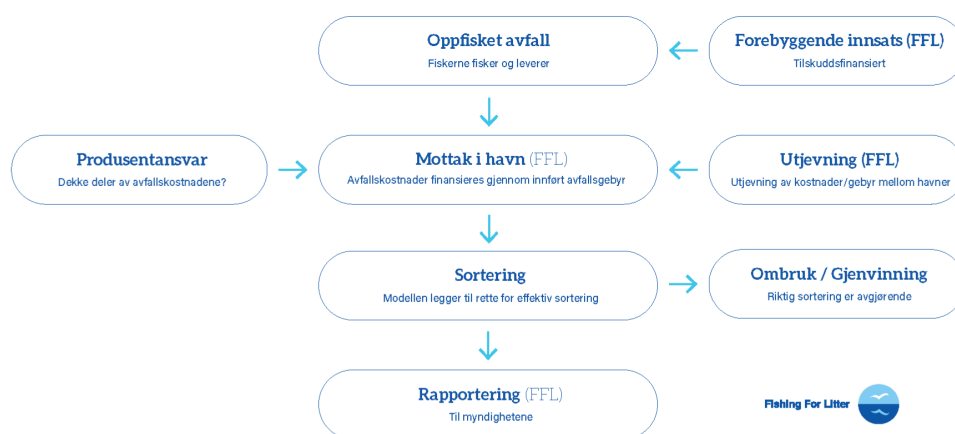
3.3 Løsninger for avfallskvitteringer

For fartøy på eller over 45 meter (300 BRT eller mer) er det definert at avfallskvittering skal utstedes via Safe Sea Net. For mindre fartøy er det ikke definert i forskriften hvordan kravet til kvittering skal ivaretas. I webinar 16. oktober 2024 fremkom at flere havner oppfattet eksisterende løsninger for elektronisk avfallskvittering via Safe Sea Net (SSN) som mangelfulle i forhold til å kunne oppfylle kravet om å utstede avfallskvittering til fartøy ved mottak av avfall i havn. Denne problemstillingen har vært fulgt opp i prosjektet, og der Norske Havner har tatt ansvar for å løfte frem problemstillingen overfor Kystverket, som ansvarlig for SSN. Et felles dialogmøte mellom prosjektgruppa ved Norske Havner og SALT, Kystverket, og fagdirektoratene Miljødirektoratet og Sjøfartsdirektoratet ble gjennomført 13.11.24. I dette møtet ble eksisterende rapporteringsløsninger i SSN gjennomgått og praktiske og regulatoriske muligheter og begrensninger i forhold til å utvide eksisterende rapporteringssystem med muligheter for å utstede elektronisk kvittering fra havna drøftet, og senere og fulgt opp i videre dialog med Kystverket. Som et resultat har Kystverket fremlagt

forslag til justeringer i Safe Sea Net løsningen som åpner for utstedelse av elektronisk kvittering direkte fra havna til fiskefartøy. Løsningen er klargjort av Kystverket for videre uttesting.

4. MOTTAKSLØSNINGER I HAVN - MODELLUTVIKLING

Prosjektet har hatt som mål å utvikle og initiere en modell for hvordan en mottaksløsning etter mal fra dagens FFL prøveordning kan implementeres og gjennomføres i nasjonal skala. Denne delen av rapporten presenterer resultater fra gjennomføringen av aktivitet 3) i prosjektbeskrivelsen, «utvikle og kvalitetssikre modell for mottaksløsninger i dialog med havner og aktører», aktivitet 6) «utarbeide finansierings- og forretningsmodell for mottaksløsninger», samt aktivitet 8) «utvikle løsninger for rapportering, registrering og forebyggende innsats. Modellutviklingen har tatt utgangspunkt i følgende grunnskisse, basert på en gjennomgang av nytt regelverk sett opp imot eksisterende løsninger i Fishing for Litter:

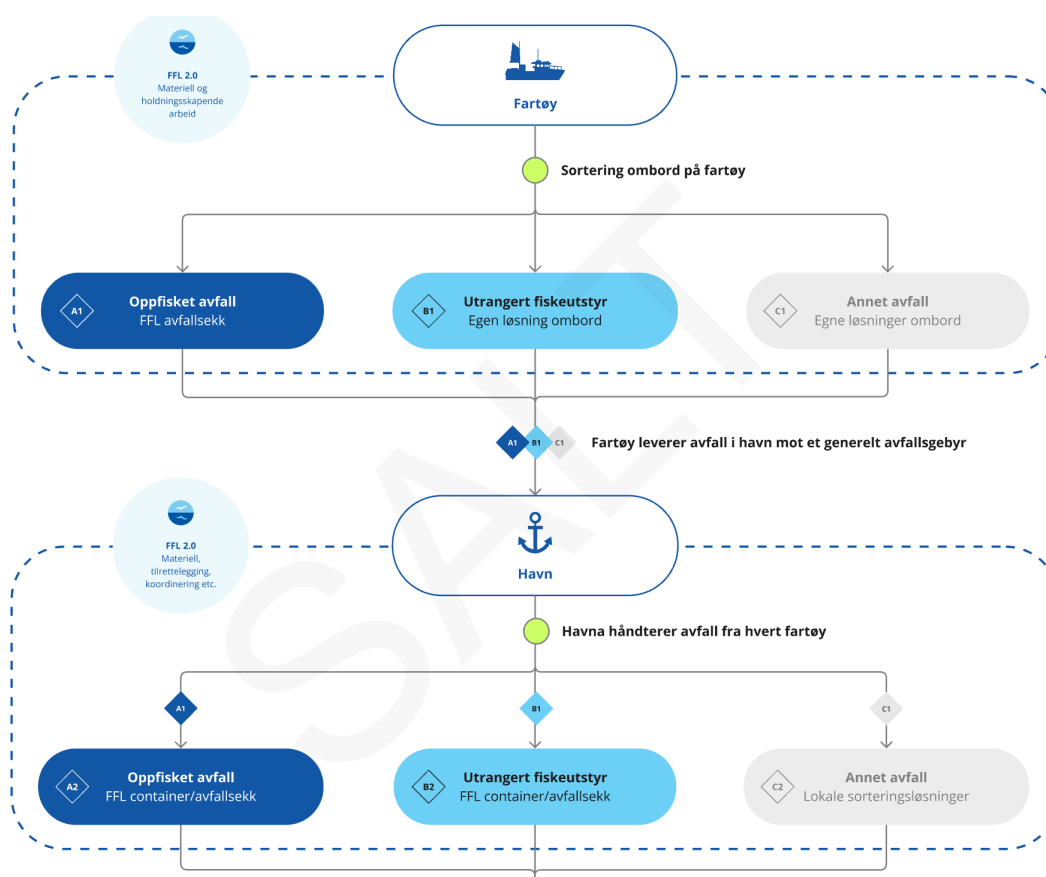
Figur 1. Grunnmodell for gjennomføring av Fishing for Litter innenfor rammene av nytt regelverk. Figur: SALT

Modellen har vært presentert og drøftet i dialogmøter med havner og aktører som beskrevet ovenfor. Grunnmodellen legger til grunn at kommende produsentansvar forventes å dekke hele eller deler av innsamlingskostnadene for oppfiskede fiskeredskaper i plast, jfr Miljødirektoratets høringsforslag av 21.11.24, mens resterende mottakskostnader, som i dag er dekket gjennom tilskuddsordningen, må forventes inndeckt gjennom det generelle avfallsgebyret som fiskefartøy skal betale ved anløp i havn. Modellen åpner for en utjevning av kostnader på tvers av havner, samt vektlegger sortering av avfall som grunnlag for ombruk og gjenvinning, samt forebyggende innsats rettet mot fiskefartøy. Bevisstgjøring og forebyggende innsats rettet mot fiskere er et viktig element i FFL prøveordningen som er definert i ordningens målsetninger på lik linje med opprydding av marint avfall fra havet. I forurensningsforskriftens kapittel 20 inngår ikke bevisstgjøring og forebyggende innsats som en del

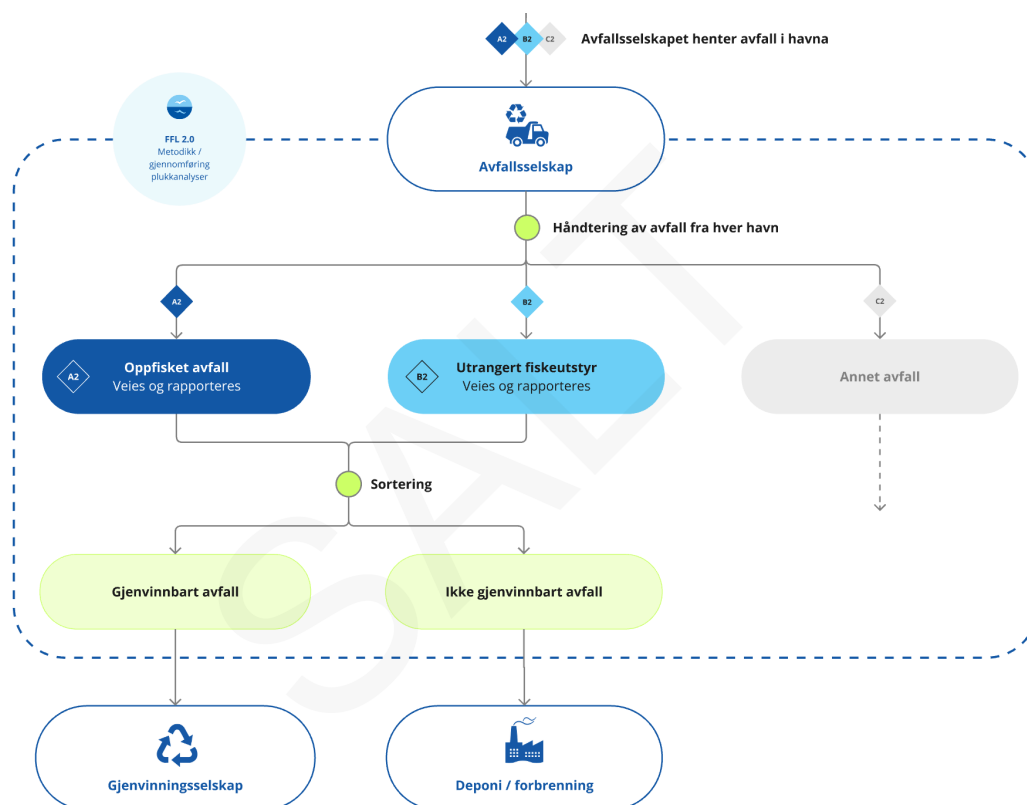
av havnenes forpliktelser knyttet til mottak av oppfisket avfall. Modellen åpner derfor for at slik forebyggende innsats kan finansieres utenom det generelle avfallsgebyret. Dette gjennom eventuelt tilskuddsfinansiering, og/eller inndekning via produsentansvaret. Nærmere modell for finansiering er beskrevet i figur 4. Eksempel på tiltak for bevisstgjøring og forebygging som har vært gjennomført i FFL prøveordningen er oppsamlingssekker ombord og dedikerte containere i havna med merking og logo, årlige miljøkvitteringer til deltakende fartøy, informasjonsmateriell og formidling, sorteringsinstrukser til fartøy, nyhetsbrev, plukkanalyser og kunnskapsinnhenting fra innsamlet avfall, samt direkte oppfølging av deltakende havner og fartøy. I det følgende gis en mer detaljert skisse for hver av de enkelte leddene i grunnmodellen: Avfallsopsamling og levering i havn (figur 2), nedstrømsløsninger (figur 3), finansiering og kostnadsfordeling (figur 4) og rapportering (figur 5).

4.1 Løsninger for avfallsinnsamling og mottak i havn

Figur 2 viser forslag til løsningsmodell for avfallsinnsamling ombord og levering i havn for henholdsvis oppfisket avfall og utrangert fiskeriutstyr. Modellen bygger på en videreføring av dagens FFL modell, men der også utrangert fiskeriutstyr inkluderes til forskjell fra dagens løsning, og der avfall ombord og ved levering sorteres separat i henholdsvis oppfisket avfall og utrangert utstyr. Denne todelte løsningen er valgt for å tilpasse mottak til kommende produsentansvar og sikre løsninger som ivaretar både oppfisket avfall og utrangert utstyr i havnene. Videre håndtering av avfall fra mottak til avfallsbehandling og eventuelt gjenvinning er illustrert i figur 3.

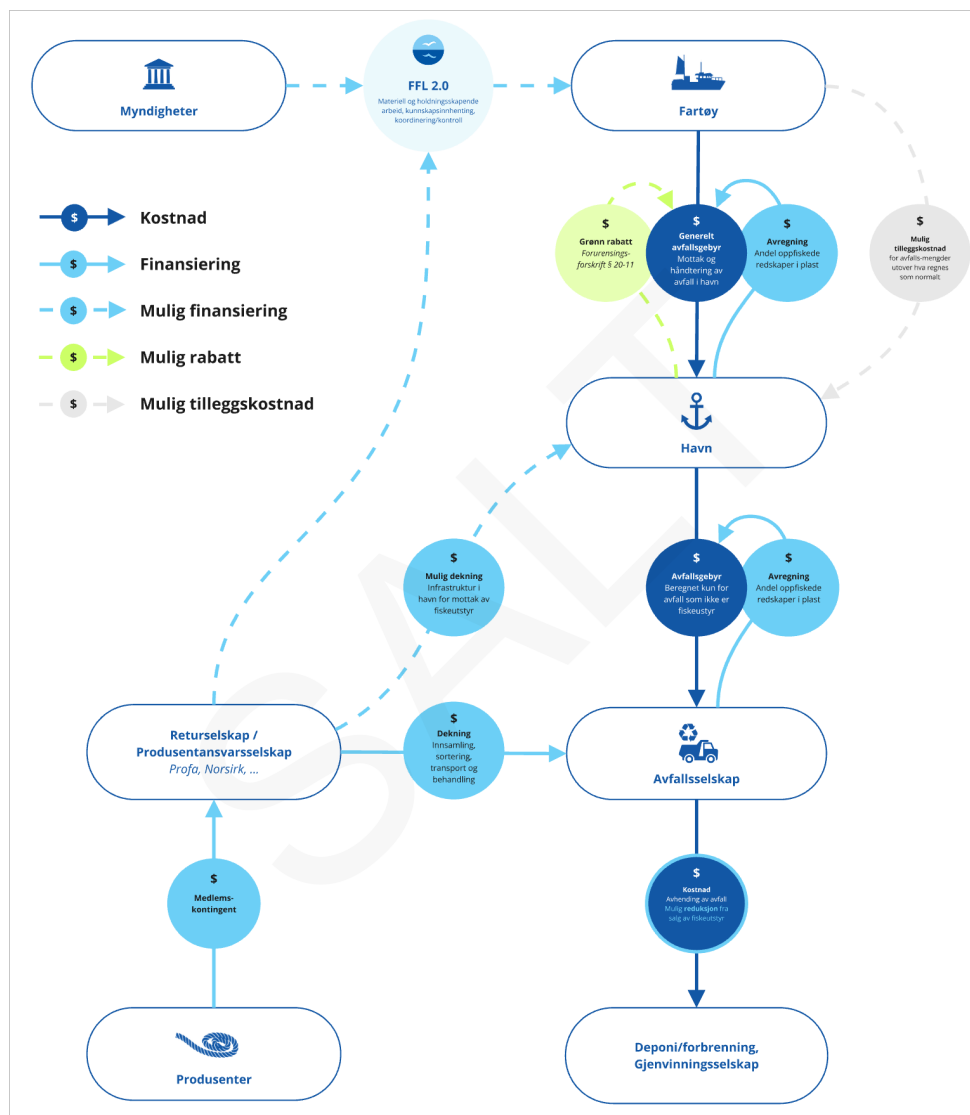
Figur 2. Forslag til løsningsmodell for avfallsinnsamling ombord og levering i havn. Figur: SALT

Figur 3. Forslag til løsningsmodell for avfallshåndtering – Materialflyt for oppfisket avfall og utrangert utstyr. Figur: SALT

Modellen ivaretar at ulike havner ut fra størrelse, infrastruktur, bemanning og areal vil ha ulike forutsetninger for sortering av avfall. Endelig sortering innenfor hver av de to hovedfraksjonene for avfallsbehandling, gjenvinning eller gjenbruk er derfor tillagt avfallsanlegg. Valg av nedstrømsløsninger vil avhenge av hvilke løsninger de ulike avfallsaktørene tilbyr, og vil kunne variere fra havn til havn. For utrangert utstyr vil valg av nedstrømsløsninger også påvirkes av hvilke avtaler de ulike produsentansvarsselskapene har i forhold til avfallsbehandling og gjenvinning av innsamlet utstyr i havnene. I større havner som har forutsetninger for det vil en høyere grad av sortering, f.eks differensiering på utstyrstyper, eventuelt være mulig å tilrettelegge. Kostnader for sortering flyttes da avhengig av behov for oppfølging og materiell i havna, fra avfallsselskap til havn, men må i noen grad forventes å jevne seg ut gjennom reduserte kostnader til avfallsbehandling. Tydelige leveringsinstruksjoner til fartøy vil uavhengig av sorteringsgrad være avgjørende for riktig sortering og avfallsbehandling, og derigjennom påvirke kostnader til avfallsbehandling. I modellen bistår Fishing for Litter overfor fartøyene med tilrettelegging for innsamling, sekker til oppsamling, informasjon og oppfølging, og overfor havnene med materiell, tilrettelegging og koordinering. Modellen åpner videre for at Fishing for Litter kan bistå med metodikk og gjennomføring av plukkanalyser av innsamlet avfall som grunnlag for datainnsamling og rapportering.

4.2 Modell for kostnadsfordeling og finansiering

Figur 4. Oversikt over kostnadsflyt og finansiering av mottaksløsninger for oppfisket avfall og utrangert utstyr. Figur: SALT

Havnenes kostnader til mottak og håndtering av oppfisket avfall skal i henhold til Forurensningsforskriften dekkes via et generelt avfallsgebyr som pålegges fiskeflåten uavhengig av avfallslevering, såkalt «vederlagsfri levering». Forskriften åpner samtidig for å innkreve tilleggsgebyr når fartøy ikke overholder meldeplikten for avfall, eller når mengden avfall ikke er i samsvar med innmelding og normal lagringskapasitet. Slikt tilleggsgebyr skal dekke eventuelle merkostnader for havna. Tilsvarende kan fartøy innvilges fradrag i gebyr dersom fartøyets konstruksjon, utstyr eller drift bidrar til at det genereres mindre mengder avfall, eller at avfallet håndteres på en bærekraftig og miljøvennlig måte. I figur 4 ovenfor, er dette illustrert som «grønn rabatt». Hvis andre finansieringsordninger bidrar til å dekke kostnader for mottak og behandling av oppfisket avfall, presiserer forskriften at gebyret skal reduseres tilsvarende.

I forslaget til produsentansvarsforskrift som var på høring i desember 2024, var det foreslått en plikt for utstyrsprodusenter til å sørge for at kassert fiskeutstyr som er samlet inn separat til mottak i havn i henhold til forurensningsforskriftens kap. 20, blir hentet, *inkludert* for oppfisket fiskeutstyr som inneholder plast, og som er avfall som er samlet i redskaper under fangstvirksomhet. Det ble også forespeilet å gi produsenter ansvar for at brukere av fiskeutstyr får informasjon som fremmer ansvarlig brukeradferd for å redusere forsøpling og bidra til en sirkulær økonomi. Dette er tatt inn i modellen ovenfor (figur 4) ved at produsentene gjennom sine valgte produsentansvarsselskaper bidrar med kostnadsdekning som går til fratrekk i det generelle avfallsgebyret som betales av fiskefartøy. Modellen tar videre høyde for at kostnadsreduksjoner som eventuelt oppnås i form av positiv verdi på avfallsfraksjoner gjennom nedstrømsløsninger som ombruk og gjenvinning, går til fratrekk i havnas kostnader og gebyr til fiskefartøy. I modellen inngår FFL 2.0 som et bindeledd mellom havner, fiskefartøy, myndigheter og produsenter som bistår med tilrettelegging og koordinering, informasjonsflyt, kunnskapsinnhenting og eventuelt kontroll. En slik samordning forventes å bidra til utjevning av kostnader og gebyr mellom havner gjennom koordinering av mottak, og til kostnadsreduksjon gjennom informasjon og oppfølging av fartøy i forhold til sortering. Nærmere potensiale og løsninger for utjevning vil bli undersøkt som en del av komplementært FHF-prosjekt som løper ut 2026 (hovedprosjekt).

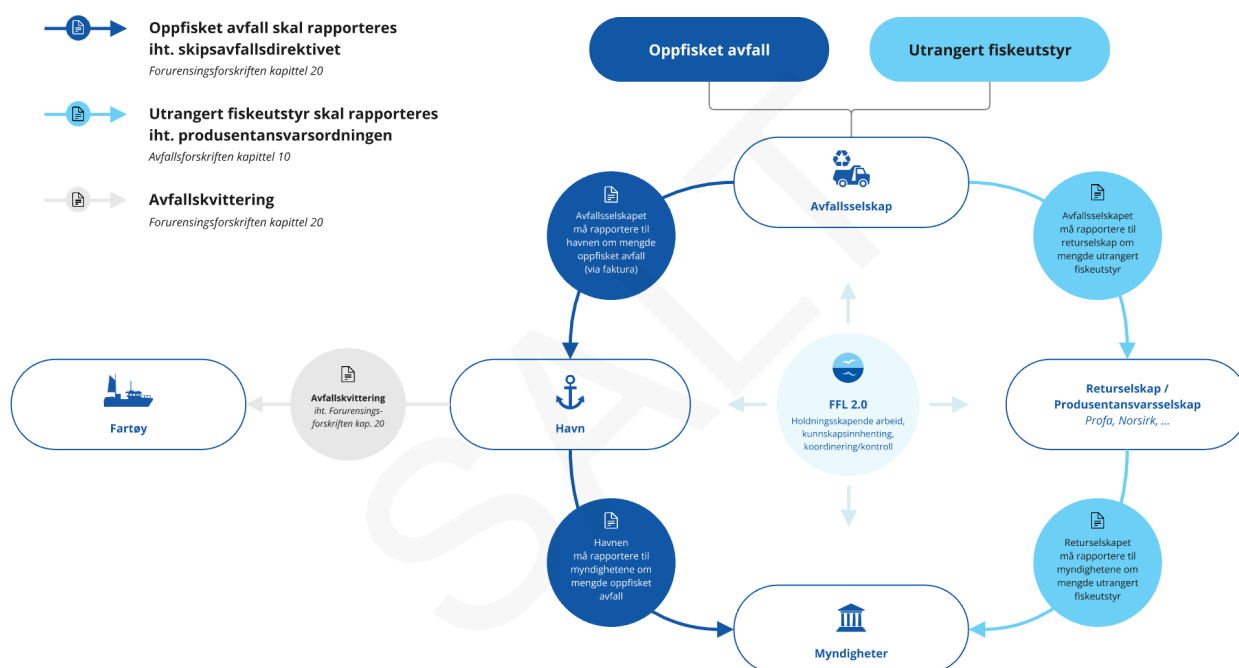
4.2.1 Forretningsmodell

I arbeidet med å utvikle en finansierings- og forretningsmodell for fremtidig drift av en mottaksordning for oppfisket og utrangert fiskeutstyr i havn, har prosjektet vurdert en rekke alternative løsninger. En finansieringsmodell i første hånd vil avhenge av utfall og implementering av det kommende produsentansvaret for fiskeutstyr, som er forventet å tre i kraft i 2026. En framtidig forretningsmodell vil videre i stor grad avhenge av finansieringsmodellen. SALT har derfor vært i dialog med potensielle produsentansvarsselskaper for å orientere seg om behov og muligheter opp mot den kommende produsentansvarsordningen. Disse dialogene vil bli videreført som en del av pågående FHF-prosjekt, og har så langt ikke konkludert. En foreløpig forretningsmodell innebærer at havner tilbys å oppfylle sine lovpålagte plikter etter forurensningsforskriften ved å delta i ordningen som beskrevet over. Administrator av mottaksordningen (FFL 2.0) vil inngå avtaler med relevante havner/havneiere som sikrer en forsvarlig dekning for innlevering av avfall for fiskeflåten, og om plikt til å informere om mottaksordninger. Avtaler med havnene sikrer videre at nødvendig data på mengde avfall og kostnader for håndtering blir samlet inn, og tilrettelegger for kostnadsfordeling der etablerte mottakslokasjoner ivaretar mottaksansvaret for mer enn en havneier. Havneiere som har ekstra kostnader knyttet til håndtering av oppfisket avfall eller utrangert utstyr vil eksempelvis kunne få disse dekket via administrator, som i sin tur viderefører data og kostnader samlet opp mot produsentansvarsselskapene for refusjon. Dette vil sikre at havnene oppfyller lovpålagte oppgaver og tilbyr forsvarlige mottaksløsninger for brukerne, samtidig som de får dekket de ekstra kostnadene som skal bæres av produsentansvarsselskapene. Dette vil

være et insitament for havnene til å delta. På den andre siden vil administrator gjennom avtaler med produsentansvarsselskap kunne ta arbeidet med å samle inn data fra flest mulig havner og rapportere disse samlet til produsentansvarsselskapene som grunnlag for beregning og utbetaling av kostnadsdekning for avfall som er omfattet av produsentansvaret, samt videre rapportering til myndigheter. En slik løsningsmodell vil bli nærmere undersøkt i nevnte FHF prosjekt. Kostnader, inntekter og avtalemessige forhold som eventuelt vil ligge til grunn for en slik forretningsmodell er forretningssensitivt, og vil følgelig ikke offentliggjøres i denne rapporten.

4.3 Modell for rapportering og datainnsamling

Behovet for rapporteringsløsninger anses primært å være knyttet til fire hovedhensyn; utstedelse av avfallskvittering til fiskefartøy (se kap. 3.2), rapportering av innsamlet oppfisket avfall på nasjonalt nivå i henhold til Skipsavfallsdirektivets bestemmelser, rapportering av innsamlet mengde utrangert utstyr innenfor produsentansvaret, og i tillegg rapporteringsbehov knyttet til fordeling av kostnadene for innsamlet avfall (se kap. 4.2.1). Figur 5 illustrerer en modell for rapporteringsflyt som ivaretar ovennevnte hensyn. I modellen er Fishing for Litter 2.0 forutsatt å kunne bidra med koordinering og kontroll av datainnsamling, kunnskapsinnhenting (plukkanalyser og datainnsamling), samt holdningsskapende innsats. Nærmere løsninger for rapportering vil bli undersøkt som en del av det komplementære FHF prosjektet som løper ut 2026 (hovedprosjekt).

Figur 5. Flytskjema for rapportering og datainnsamling for oppfisket avfall og utrangert fiskeritstyr. Figur: SALT

4.4 Tilrettelegging for ombruk og materialgjenvinning

Oppfisket fiskeriavfall er generelt en krevende avfallsfraksjon å gjenbruke eller gjenvinne ut fra forhold som begroing, kvalitet på materialer som har ligget lenge i sjøen, og behov for manuell sortering av forskjellige typer avfall og materialer som er viklet sammen. Generelle utfordringer knyttet til materialsammensetning påvirker i tillegg gjenvinningsgraden for fiskeriutstyr. Riktig sortering på fiskefartøy eller ved havn er avgjørende for at innsamlet avfall skal kunne gjenvinnes og har betydning for andelen oppfisket avfall som potensielt og reelt kan gjenbrukes eller gjenvinnes. Dette vil igjen kunne ha betydning for nivå på avfallsgebyr i havn gjennom å påvirke havnas kostnader til avfallsbehandling. Ny forskrift stiller krav om at mottaksløsninger tilrettelegger for ombruk og materialgjenvinning. Ved innføring også av utvidet produsentansvar for utstyr fra fiskeri, fritidsfiske og akvakultur, som inneholder plast (som foreslås regulert i nytt kapittel 7B i avfallsforskriften), er det naturlig å se på i hvilken grad materialstrømmer kan samordnes for økt gjenvinning. Modellen overfor hensyntar dette gjennom å tilrettelegge mottaksløsninger for både oppfisket avfall og utrangert utstyr i havn. Modellen hensyntar videre forventede kvalitetsforskjeller mellom oppfisket og utrangert utstyr gjennom separat innsamling av de to fraksjonene i havna. En slik sortering på kvalitet forventer å øke potensialet for reell gjenvinning, samtidig som det tilrettelegger for rapportering innenfor henholdsvis Skipsavfallsdirektivet og produsentansvarsordningen. Nærmere potensiale for gjenbruk og gjenvinning av oppfisket avfall gjennom denne modellen vil bli undersøkt som en del av komplementært FHF prosjekt som tilrettelegger for utvidet testperiode og plukkanalyser av innsamlet avfall.

5.0 TEST AV MOTTAKSLØSNINGER

Dette kapittelet beskriver gjennomføringen av aktivitet 4), 5) og 7) i prosjektbeskrivelsen som omhandler valg-, tilrettelegging- og gjennomføring av test av mottaksløsninger i utvalgte havner. I denne delen av prosjektet er det tilrettelagt for og gjennomført praktisk uttesting av en mottaksløsning for oppfisket avfall og utrangert fiskeriutstyr i utvalgte norske havner, etter modell som beskrevet i kapittel 4. Målet med testfasen har vært å innhente erfaringer med hvordan mottaksmodellen fungerer i praksis og hvordan en slik modell kan bygges ut. Havnene som har deltatt i testing er valgt ut med hensyn til variasjon i geografisk plassering, fiskeriaktivitet, eksisterende infrastruktur og mottaksløsninger for andre avfallstyper i havna, samt ut fra interesse for å delta i testing. Testperioden har pågått fra 1. mai til og med 30. november 2025. Uttestingen er samordnet med omtalte FHF prosjekt, som bl.a tilrettelegger for en utvidet testperiode ut over 30. november. Uttesting pågår derfor fortsatt ved avslutning av dette forprosjektet og videreføres i FHF prosjekt 902006 *Mottaksløsninger for oppfisket avfall i norske havner*. Én av testhavnene

(Bremanger) har som følge av dette hatt senere oppstart av uttesting, med oppstart av mottak fra 1. september, mens én lokasjon (Akkarfjorden), har startet opp i november.

Havner som har deltatt i testperioden er som følger:

- Vågan Havn
- Hammerfest Havn
- Akkarfjorden (Hammerfest havn)
- Ballstad Havn (Lofoten Havn)
- Stamsund Havn (Lofoten Havn)
- Bremanger Havn

I tillegg har flere havner inngått i dialog rundt eventuell framtidig organisering av mottaksløsninger og testing, men der uttesting er avventet eller avslått som følge av behov for lokale avklaringer som endring av gebyrregulativ, oppdatering av avfallsplaner, avtaleinngåelser og levering/plassering av avfallscontainere for oppfisket avfall og utrangert fiskeutstyr, eller manglende behov som følge begrenset mengde avfall. Dette gjelder bl.a Loppa, Skjervøy, Brønnøysund og Rørvik. Dialogen med disse havnene har likevel vært vesentlig for utformingen av ordningen. Norske Havner og Norges Fiskarlag har bidratt med å peke ut aktuelle kandidathavner for dialog og uttesting i prosjektet.

5.1 Tilrettelegging av testmottak i utvalgte havner

Tilrettelegging av testmottak i utvalgte havner har omfattet en rekke praktiske og organisatoriske tiltak. Dette inkluderer avtaleinngåelse med hver enkelt testhavn, samt grundig planlegging for hvordan testmottakene best kan tilpasses de lokale forholdene i havna som samtidig ivaretar målet om å utvikle en grunnmodell for mottak av oppfisket avfall og utrangert fiskeriutstyr med høy overføringsverdi til andre havner med behov for tilsvarende mottaksløsning etter forurensingsforskriftens kapittel 20.

Arbeidet med å etablere testmottak har blant annet omfattet:

- Kartlegging av løsninger og behov i havna
- Fysisk etablering av mottak (avfallscontainere) sentralt i havneområdet
- Organisering av lagring og utlevering av avfallssekker til fartøyene i havna
- Utvikling og distribusjon av informasjonsmateriell/løsninger
- Formidling til fartøy og relevante havneaktører vedrørende etableringen av mottaket

5.1.1 Informasjon og merking

Som en del av testfasen er det utviklet informasjonsmaterieil til bruk i testhavnene, for havneansvarlig, tilstedeværende fiskefartøy og andre relevante aktører i havna. Informasjonsmateriellet skal sikre at mottaket for oppfisket avfall og utrangert fiskeriutstyr blir tatt i bruk av fartøyene, samt sikre riktig bruk av mottaket gjennom testperioden. Informasjonsmateriellet som har blitt utviklet og benyttet i testperioden inkluderer:

En digital nettportal med informasjon om hver testhavn, inkludert kart over havnene og plasseringen av mottaket. Nettportalen inkluderer også informasjon om mottaket, fordelingen av de to avfallsfraksjonene, informasjon om prosjektet og forurensningsforskriften som ligger til grunn for mottaksløsningen, samt kontaktinformasjon til havneansvarlig ved benyttelse av mottaket.

Skiltløsning (magnetskilt) for tydelig merking avfallscontainere. Containere er merket enten «oppfisket avfall» eller «utrangert fiskeutstyr». Skiltene har også en QR-kode som gir direkte tilgang til nettportalen når denne scannes av brukeren.

Avfallssekker merket «oppfisket avfall» til bruk på fartøyene. Erfaringene i prosjektet, og i den ordinære FFL ordningen, tilsier at fartøyene har egne løsninger for lagring av kasserte redskaper frem til levering i havna.

Pressemelding til lokale media; SALT har sammen med havneansvarlig i de respektive testhavnene utformet en pressemelding som er publisert i lokalaviser i forbindelse med etablering av mottaksløsningen. SALT har også utformet tekstmaterieil til informasjon via havnene sine egne hjemmesider og sosiale medier for å informere brukere/fartøyene i havna om den nyetablerte mottaksløsningen. Pressemeldinger er også publisert i Norges Fiskarlags informasjonskanaler.

Direkte kontakt med aktører i havna via epost, og kontakt via havneansvarlige.

Nevnte informasjonsmaterieil er delvis utviklet som en del av komplementært FHF prosjekt som bl.a tilrettelegger for utvidet testing.

5.1.2 Utforming og etablering av mottak for oppfisket avfall og utrangert fiskeutstyr

Basert på løsningsmodell utviklet i prosjektet har det blitt etablert en mottaksløsning som skiller på oppfisket avfall og utrangert fiskeutstyr, som beskrevet i kapittel 4. Denne todelingen er gjort for å tilrettelegge for rapportering av oppfisket avfall, jfr. skipsavfallsdirektivet, legge til rette for innsamling og kostnadsdekning gjennom det forespeilede produsentansvaret for fiskeutstyr i plast, samt for å øke potensialet for gjenvinning gjennom å separere innlevert avfall av forventet ulik kvalitet (oppfisket avfall kontra utrangert utstyr). Fire testlokasjoner har fått levert to avfallscontainere, én container for hver avfallstype, mens to lokasjoner har fått tildelt én container.

Kun én container er benyttet i tilfeller der uttestingen komplementerer eksisterende infrastruktur i havna, som eksisterende FFL løsning for oppfisket avfall eller lokale utstyrsaktører som tar imot utrangert utstyr. I testperioden har det typisk vært benyttet containere som rommer rundt 10 m³. Disse har vært avlåst i testperioden, og havneansvarlig har vært ansvarlig for å distribuere kode/nøkkel til lås for de som har behov for å avhende oppfisket avfall og utrangert fiskeutstyr. Containere har vært tydelig merket «oppfisket avfall» eller «utrangert fiskeutstyr» for å sikre riktig bruk, noe som også sørger for etterlevelse av rapporteringskrav i forskriften. I tilfeller der avlåsing ikke har vært på plass fra start har det dessverre vært observert misbruk av container.

5.1.3 Ansvarsfordeling og samarbeidsavtaler

Det er inngått skriftlige samarbeidsavtaler mellom SALT og hver testhavn, som tydelig definerer roller og økonomiske rammer. Ansvarsfordelingen i testperioden har vært som følger:

SALTs ansvar (som en del av prosjektet):

- Utarbeidelse og bidrag til distribusjon av informasjonsmateriell til fartøy og havneaktører
- Levering av avfallssekker og skilt til havna basert på lokale behov
- Innleie av avfallscontainere for utrangert fiskeutstyr og oppfisket avfall
- Gjennomføring av befaring og plukkanalyser etter avtale med havna og/eller avfallsselskap
- Myndighetsdialog om regelverk og produsentansvar
- Kommunikasjon via SALTs kanaler

Havnens ansvar:

- Tømming, transport og behandling av innsamlet avfall (eget personell/ekstern avfallsaktør)
- Lokal plassering av containere, fysisk tilrettelegging og tilsyn til mottaket i testperioden
- Informasjonsformidling til fartøy og relevante havneaktører (i samarbeid med SALT)
- Håndtering av eventuelle utfordringer som feil bruk og feilsortering av avfallet
- Tilsyn i form av lås/adgang til containere (gjennom havneansvarlig/kontaktperson)
- Innsamling av relevant data som vekt på innlevert avfall til avfallsmottak

Økonomiske rammer og avgrensninger i testperioden:

- Prosjektet dekker sekker, informasjonsmateriell og leie av containere
- Havna dekker kostnader til tømming, transport og behandling av innsamlet avfall
- Det gis ikke kompensasjon for arealbruk og drift av mottaket
- Eventuelle ekstrakostnader må dekkes av havna selv
- Avtale gjelder kun i testperioden og kan avsluttes ved mislighold eller force majeure

Øvrige forutsetninger:

- Havnene oppfordres til å inkludere løsningen i sin avfallsplan (jfr. forurensningsforskriften §20).
- Det forutsettes at havna har en generell renovasjonsordning, slik at kostnader kan dekkes via havnegebyr.
- Avtalen forplikter ikke havna til videreføring etter testperioden
- Ved eventuell videreføring må ny avtale inngås

5.2 Uttesting

Praktisk uttesting startet i mai 2025. Hammerfest Havn, Ballstad Havn og Stamsund Havn var først ute med å etablere testmottak som en del av testfasen i prosjektet f.o.m 1. mai. De tre havnene har deltatt ut prosjektperioden og testing videreføres nå gjennom FHF-prosjekt 902006 med forventet varighet på testing t.o.m. april 2026. Tilsvarende har Bremanger havn deltatt i uttesting f.o.m. 1. september 2025, og Akkarfjorden f.o.m november med planlagt videreføring som nevnt over. Totalt er mottaksløsninger under uttesting i 6 ulike lokasjoner knyttet til de fire havneområdene. Lokasjonene er valgt ut basert på infrastruktur, aktivitet, lokal forankring og avfallslogistikk. Det er etablert mottak med containere, skilting og rutiner for levering og tømning alle steder.

Hammerfest Havn etablerte først et testmottak ved Fulnes havneområde. Her ble det plassert ut containere med sideåpning og kodelås, lokalisert i et eksisterende serviceområde med god plass. Løsningen er døgnbetjent via havnevakta. Containere er leid fra Finnmark Ressursselskap, som også håndterer tømning. Som følge av liten fiskeriaktivitet i perioden ble testingen utvidet med et mottak i Akkarfjorden f.o.m november hvor det er forventet mer aktivitet fra mindre fiskefartøy.

På Ballstad og i Stamsund ble mottakene etablert i samarbeid med Lofoten Havn. Lofoten Havn er et samarbeid mellom havnedistriktene Vestvågøy og Flakstad. Containere i de to havnene er levert av Østbø AS, containere har med unntak av i oppstarten, vært avlåst med en kodelås og havneansvarlig har vært ansvarlig for å tilgjengeliggjøre containere på forespørsel fra fartøy med behov for avhending av oppfisket avfall og utrangert fiskeutstyr. På Ballstad har det i testperioden vært utplassert to containere, én container for hver av de to typene avfall, mens i Stamsund har det i dette prosjektet blitt levert én container for utrangert fiskeutstyr. Stamsund har i testperioden tatt del også i den ordinære FFL-ordningen, med en allerede etablert mottaksløsning for oppfisket avfall ved Jangaard Export. Det har derfor vært mulig for fiskefartøy i havna å avhende begge avfallstypene i testperioden.

Vågan Havn fikk etablert en mottaksløsning for oppfisket avfall 15.05.25. Havna har ikke sett behov for en egen mottaksløsning for utrangert fiskeutstyr grunnet etablert infrastruktur med en større utstyrsaktør i havna som også tar imot utrangert utstyr fra sine kunder.

I Bremanger har testmottak vært på plass i fiskerihavna i Kalvåg fra 1. september 2025. Testmottaket inkluderer containerløsning for både oppfisket og utrangert avfall og ligger sentralt plassert i havna. Containere er levert via Retura Sogn og Fjordane.

Tabell 2. Oversikt over lokasjoner og samarbeidsaktører for testmottak

Havn	Kommune/Havneier	Avfallsselskap / Transportør
Hammerfest	Hammerfest Havn KF	Finnmark Ressursselskap
Akkarfjorden	Hammerfest Havn KF	Finnmark Ressursselskap
Ballstad	Lofoten Havn, Vestvågøy kommune	Lofoten Avfallsselskap (LAS) / Østbø
Stamsund	Lofoten Havn, Vestvågøy kommune Vestvågøy	Lofoten Avfallsselskap (LAS) / Østbø
Vågan	Vågan Havnevesen KF	Lofoten Avfallsselskap (LAS) / Østbø
Kalvåg	Bremanger Kommune	Retura Sogn og Fjordane

Øvrige havner som har inngått i konkret dialog om tilrettelegging av testmottak, og status per desember 2025, er oppsummert i tabell 3 nedenfor.

Tabell 3: Status for etablering av testmottak i øvrige samarbeidshavner

Havn	Kommune/Havneier	Status
Øksfjord	Loppa Kommune	Etablering ikke iverksatt i påvente av ferdigstilling og godkjenning av ny avfallsplan
Bergsfjord	Loppa Kommune	Etablering ikke iverksatt i påvente av ferdigstilling og godkjenning av ny avfallsplan
Skjervøy	Skjervøy kommune/Mørenot	Mulighetene utforsket for å ta imot oppfisket avfall og utrangert utstyr i havna i et lokalt samarbeid mellom kommunen og utstyrsaktøren Mørenot. Etablering ikke iverksatt grunnet manglende tilbakemelding.
Brønnøysund	Brønnøy Havn KF	Etablering av testmottak ikke aktuelt på nåværende tidspunkt i påvente av lokal forankring og ny gebyrforskrift, men ønsker å følge prosjektet for kunnskapsutveksling.
Rørvik	Nord-Trøndelag Havn IKS	Etablering av testmottak vurdert som ikke aktuelt av havna pga små avfallsmengder og få leveranser fra fiskefartøy. Ønsker videre informasjon fra prosjektet.

5.2.1 Oppfølging, evaluering og rapportering

SALT har holdt løpende dialog med testhavnene gjennom testperioden for kvalitetssikring og innhenting av erfaringer, blant annet for å innhente kunnskap om praktiske forhold rundt bruken av mottaket (slik som riktig sortering, tilgjengelighet og aktivitet). Befaring av mottaksløsningen for oppfisket avfall og utrangert fiskeutstyr er gjennomført i tre av havnene (Vågan, Stamsund og Ballstad). Videre er dialogmøter på Teams gjennomført med alle havnene. Innvilget komplementært forskningsprosjekt fra FHF har lagt til rette for en utvidet testperiode som gjør det mulig å innhente erfaringer over tid, og gjennom vekslende fiskerisesonger. Som en følge av dette vil tømning av containere og dypdykkanalyser av innsamlet avfall bli gjennomført som en del av dette prosjektet, og resultatene rapporteres som en del av forskningsprosjektet.

6. PLAN FOR VIDEREFØRING

Videre modellutvikling og uttesting, inkludert tilrettelegging for ombruk og materialgjenvinning, evaluering av løsningsmodell, standardisering og beste praksis vil inngå som en del av FHF forskningsprosjektet «Mottaksløsninger for oppfisket avfall i norske havner» (FHF 902006). Løsningsmodell for tilrettelegging av mottaksløsninger for oppfisket avfall presentert i denne rapporten vil ligge til grunn for dette arbeidet, og åpne for en utrulling av mottaksløsninger i nasjonal skala. Videre uttesting løper t.o.m. 1. mai 2026.

VEDLEGG

Fremmøterapport webinar 16.10.2024

Navn /Akte
Hilde Redås Johnsen, SALT
Roar Greiner, Loppa kommune
Knut Mostad, Kristiansund og Nordmøre Havn
Vilma Havas, SALT
Annsophie Kristiansen, Miljødirektoratet
Maria Pettersvik Arvnes, Norges Fiskarlag
Ragnhild Nyland, Miljødirektoratet
Audun Narvestad, SALT
Marius Fiksdal, Ålesund havn
Kjell-Olav Gammelsæter, Norske Havner
Monica Sande, Bremanger havn
Svein Bondø, Nord-Trøndelag havn Rørvik IKS
Bjørnulf Tverå, Mo i Rana Havn
Helene Mathiesen Hannestad, Statsforvalteren
Per Andre Olsbø, Sunntrans AS
Jonny Rusten, Atlantic Star
Trude Janet Pilskog Olsen, Tønsberg kommune
Kristian Sandbakk Hansen, Nofir
Karl Oskar Jørgensen, Sandefjord kommune
Gudveig Nordahl, Drammen Havn
Edvard Kvalo, Brennøy Kommune
Svein Skomøy, Kristiansund og Nordmøre Havn
Hilde Olsen, Sandefjord Kommune
Endre Aaen - Statsforvalteren i Nordland
Thomas Aurdal, Statsforvalteren i Møre og Romsdal
Lisa Thorstensen, Statsforvalteren i Møre og Romsdal
Tor Egil Seglsten, Tromsø Havn
Wenche Vigrestad, Egersund Group
Marianne Kolsto, Stord Kommune
Alf Johnny Iddeland, Listerhavnene
Tale Skrove, SALT
Janne Marie Solheim, ReturaNomil
Kristoffer Longva Åsheim, Ålesund Havn
Trond Halvorsen Brun, Tønsberg Kommune
Else Kristine Welde, Senter for Hav og Arktis
Niclas Risvoll, SALT
Morten Albertsen, Båtsfjord Havn
Martina Mathea Olsen, Noir
Hanna Bauge, Fiskebåt
Heldi Østensjø, Karlsund Havn
Inge Espenes, Stord Kommune
Signor Antonsen, Hermes AS
Lars Valdermo, Troms Fryseterminal
Tommy Bjellås, Egersund Havn
Carl Højman, SALT
Daniel Laberg, Bodø Havn
Ole Stangnes, Tromsø Havn
Elisabeth Krøte, Tromsø Havn
Kirsten Allred, Statsforvalteren i Rogaland
Børge Bentsen, Egga Utvikling / Reno-Vest Plasterterminalen
Kristian Karlsby Wiulsrød, NTNU
Åsmund Skancke Karlsnes, Statsforvalteren i Vestland

Tone Carmona-Nøklegaard
Hanna Sofie Skåland Thorvaldsen, Statsforvalteren
Kjersti Stormo, Bodo Havn
Leif Gustav Prytz Olsen, Nordkapp Havn
Rune Ervik, Fjellmøy
Martin Leinebo
Maung San Lwin, Kirkenes Havn
Bente Levin, Horten Havn
Oyvind Larssen, Nordkapp Havn
Bernt Christoffer Aaby, Norske Havner
Helene Oyangen Lindberg, Oceanize
Lars Tor Silnes, Mørenot
Erlend Lønning, M/S Lønningen
Anne Kristine Dyrdaal, Solund kommune
Elisabeth Hammerli, Statsforvalteren
Walter Ahlgreen, Grenland Havn IKS
Svein Olav Antonsen, Reno-Vest
Tommy Vitikka, Vitikka AS

**Framtidstro for havet,
kysten og folket.**